

Невидимо

Воно десь так глибоко й невидимо. Лиш чуєш раз по раз: хтось коцкотить у вікно, Анно́, пусти, ци чуєш, це ми, свої.

Ти не можеш забути цих слідів на снігу. Таких великих й широких. Прикладаєш свою ногу — й замала.

Я буду повільно й бережно виймати вас зі свого нутра. Ось моя рука. Вона дужа. Колись навіть втримала росле теля на мотузці, коли воно, розігнавшись, летіло насторч в провалля. Диви, чіпка у руках, не випустила телі, що збесеблене летіло в берда́, казав тато, глипаючи то на мене, то на роз'ярене теля. А я мацала, чи на місці моя рука. Заніміла. Нечула.

— Вно таке, бо, про́то, ціле літо дома ни було. Пишло гатром та й блунькало собі за чужев худобув. Та й уже своїх ни пизнає. Ни хочі си тхакі вертати.

Лелю-лелечку!

Вертаюсь думками ид'хаті, де сонце повільно за гори вкладається спати. Розстелює ліжко розлоге — свої полонини. Смереки крислаті до сну заколисують серденько лельчине: лелю-лелечку, сонечко злотострунне! Ходиш у панцирах золотих, у бляхах мосяжних і в обладунках красних. Блискаєш і смієшся. Граєш на трембітах янгольських. Мандруєш пляями. Ніжно ступаєш кроком велетня. Ховаєшся за Чорногору. Лелю, ти — сонечко, лелю...

Віддавати

Дивись, вони усі торкаються тебе, твоїх ран. На серці. Спині. На колінах. Повсюди.

Запахи здовкола здаються нездоланими. Пробираєшся крізь них, щоби глибоко вдихнути чистоти свіжої. Вибороти собі її для себе. Хоч капочку.

— Дихай носом і глибоко. Навіть якщо стискає в грудях. Коло серця.

Це поле з нескошеною травою: то сонце й косовиця, то дощ — і радісна свіжість. Ступати, глибоко поринаючи у трави, мов у води ріки бездонної. Босими ногами нащупувати на дні серця любов утаєну. І віддавати її нужденним.

— Такий був сарако, шо, їк брав її в свої руки, то на ній витак місця живого ни було, всьо сине: бив її — але любив фист, покійничок.

Брат чи сестра

А во́ди відходять, течуть потоком по помості, куди вона не йде, за нею струмок крапотить.

— Шо з мамув нашув, уна слаба, їй шош лихо.

— Дитина хочі' си родити. Води видходе. У нас буде брат чи сестра. Хлюпоче, як риба в воді. Родитися хоче. Дев'ятою буде в сім'ї. Наймолодшою.

— Ану, бери подзвони, питайси, хто си вродив, хлопец' ци дівчіна.

В віконечку видко лиш маму, тато підсаджує мене, абих уздріла маму з дитиною, що буде усім нам сестрою.

— Сяночка, такі сині очі, їк небо. Білявка мала, най здорова росте. Їк сонце пишнє. Золоте.

І баба Юзиха пристелює ліжником ліжко, 'би мама з дитиною нагодувалися дорогою т'хаті.

— Бо то ші кавалок дороги, ші через потоки два перейти. То поки дійдете в Блихавий, припочіньте з дитинув отутечькі в Рипах. Бери, Оленко, наплекай маленьке, аби ни переголодніло. Бідашечка бабина.

Баба проводжає нас аж до нижче саду свого, ще груш ані яблук нема, сади ще цвітуть, лиш-бо квітень. І баба радіє, уже полюбила наймолодшу нашу Оксану, одразу, лиш вздріла її.

— Буду Сяночці приносити грушечьок та й еблучьок. Та й сливочьку йку, їк уродит. Бабина дитина пишна.

По плаю

Лиш не співай, отої своєї, про що вона, співанка та, коли білі вівці по плаю.

Несе вівчар д'горі з долини ид стаї два відра, повних молока, здоеного зраня. Здіймає по'в груди, як через пліт перелазить. Вориння вгинається, пантрує, 'би жядної краплі не впало із відер на землю.

— Ни раз так ховско, їк идеш д'горі з відрами, шо покай. Прото зранку роси багато. Чьоботи си чюповгают удолину на псенці слизкій. Але ийде, я би ни розсипав молочька ані краплі, аби шо там, сам бих впав, але ни розсипав.

Ці образи вічні, сидять перед стаєю, до зистріту сонця в наперсниці ноги свої вповивають. На труд аж до вечора. Вертаючись поночі плаєм із вівцями д'стаї.

— Ой, овечки-бебелечки, писаний ботею, хто вас буде випасати, їк я си оженю...

Гледжіне

Дідо так і казав, я зробив сир, а витак у тій жентиці, шо си лишила післядь сиру, видварив вурду.

На полонині гледжют сир переважно лиш зранку, а вечірній удій лишають, 'би ставала сметана до ранку, як ще хочуть мати сметану та й масло.

— Тото збиране вечірішне молоко лучют' з ранішним, свіжим, шо лише издоїли, та й так гледжют сир в чавуні, шо над ватрув.

Як ішов дідо Черленюк из Кринти ид'хаті, то все ніс будз сиру, полонинської вурди. Роками туда бовгарив полонинами —

на Старостаї, Кринті. Доїв корови, обгонив маржину, гледжів сир, робив вурду.

— Трохи си додавало до тої жентиці, шо у чавуні си післядь гледжіня сиру лишела, молока свіжого, та й так вурдили вурду.

А вже йка жентиця лишеласи післядь варіння вурди, полонинникам була за пійло, шо поживне, шо добре.

Прецінь

Я спускаюсь май нижче із Кринти ид'хаті. Тут є також, як в діда Николи, і вурда, і бринза.

Мама робить май трохи инакше за дедю свого Черленового: кип'ятить свіже молоко на шпартаті, додає тогди д'нему гуслянки пів літри, та й так си тогди видпарее вурдочька кисленька.

— Бо, їк, мо', ніби хочіш солодку, то си гріє кислек, додаєтци ид нему трохи молока свіжого, та й є вурда солодка.

Або таки сам кислек видпарееш на легкому вогні, сам-один, та й меш мати, прецінь, вурду, м'еку и солодку.

А овець ще є а є

А мама стриже вівці, вправно і швидко, бо вже полудень, і до вечора рукою подати. А овець ще є а є. Нівроку. Знімає кожухи з них жаркі, врізається ножицями у вовну цупку, скремсуючи її рухами вправними.

— Тримай, Любка, добре. 'Би вивця ни втекла. Притискай коло шиї, 'би си ни вирвала, бо 'ме тогди бігати з одним лиш боком обстриженим, а вовна за нев 'ме телімбатиси.

Сонце припікає до вівці, руки пахнуть вівцею, пекучі, масні. Цілим тілом навалююсь на шию вівці, аби не втекла, бо що тогди буде.

Щере 'ї кохаю

Лиш чути лопотіння чобіт. Й здригання землі під ногами дужими. Блеють вівці, бо вівчар зник за пагорбом. І, варко, що наводно, вже не вернеться. Хто він був, для кого покотився так нагло вниз покатом.

— З високої полонини буйний вітер віє, йка біда в полонині, ік сонце ни гріє.

Приголублював їх, любінькав. Пестив в личко, ид собі тулив, притуляв: маю вас, овечки, маю що любити. Кликав кожну на ім'я. В дощ студений чи шаргу пас він вівці свої, грав їм на флоерці пастушій, довбушенці, на тилинці вербовій. Що буде з ними, поки жити буде, грав він їм, вигравав.

— Та, ой, брате, товаришу, кортит мене знати, та ці будуть мої любке за мнов банувати. Та ці будуть ці ни будуть, шо кому до того. Та, ой, брате, товаришу, я їх любив много.

Та, ой, я їх любив много та й усіх покинув, лиш до смерти ни покину одну бідашину, рвався голос його, виривався, котячись футко вниз у берда за маревом дівчини лісної, пишної, в личко біленької, примарної.

— Та, ой, шо то за бідашка, лиш я самий знаю, та, ой, її щере люблю, щере 'ї кохаю.

Най си любов веде

Ти лиш не берися знову до втечі. Ці плечі, ними ти падаєш, воскрешаєш найдавніші рани.

Візьми і скажи собі, я втікаю. Я безкінечно втікаю. Від удаваної сердечності. Доброзичливості. Кривих усмішок.

Ти бачиш їх наміри. Ти знаєш їх думки. Почування. Шукаєш води. Краплі сліз здатні відмити безнадійні плями. Зупинити найжаданіші втечі: любімси потайно, а ми собі межі людьми ручок ни тримаймо.

— Та любімси ни лишімси, ти, солодкий меде, ой, любімси, ни лишімси, най си любов веде.

З-за Кринти

Позакривай вікна та й двері, бо така туча суне з-за Кринти. Як налетить плова, поб'є всю городину, біб та й фасулі, що лиш сходити почали.

Підкочую сукенку, щоби назбирати в неї лисичок — не залишати їх бурі шпаркій, а торби з собою не маю. Прудко зриваю одну за одною, густо насіяні в лісі. Бо злива летить, наздоганяє нас з лисичками на Курлеївці. Обважнює кроки, ступати все тяжче. Рукою притримую підгорнуту сукенку-кошелик, щоби лисички не повипадали. Іншою — пробираю гілля смерек, з яких обсипається дощ краплистий. Збігаю дорогою вниз каменистою, чоботи лопотять, перегукуються з шумом потоків зусібіч. Дощові води гудуть, клекотять, заповонюють схили гірські заливними ріками.

— Змітуй з себе бігом усьо фанті мокрецьке. Ліз на піч, грійси. Сушиси там разом з лисичьками водавими, шо їс набрала.

З глини випаленої

Жени вівці у струнку і не втікай більше від любові. Там сидять два вівчарі й доять овець, притискаючи колінами, щоби ті не втікали завчасу.

— Кахлеві печі — це коли багачі. А так — з цегли непаленої з глини, висушеної на сонці.

Мама викидає перед хатою кочергу з лопатою, якими витягує хліб з печі з глини випаленої, щоби град зупинити з грозою.

Груші

Я тут прокидаюся досвітком і йду вдихати місто. Залишаю поспіхом хату, як робила баба Юзиха, ховаючи ключ за шалюнком на призьбі.

Я тут бачу всі ті груші, пізні, тверді, зелепужні, поскладані в рундуки дерев'яні, щоби доходили там, до зими достигали.

Баба Юзиха спішить, переходить через потоки два з вузликком. Курить папіроси, за нею дим кублиться. Баба несе нам пригисного зраня — цілу хустку груш, жовтих, достиглих, зі скрині на призьбі.

Дай ноту «ля»

Дай ноту «ля», ці ранкові настроювання з баяном на сонних колінах. Подай ноту «соль», з густим звуком, що знизу. Тягни ще раз «мі», так, як чуєш, без надміру. Аби стрій не занизько. Не високо.

«Ре» — щоби з тембром м'яким, тембром матовим: за баяном із «міхом» надірваним строять скрипку з душею тремкою. Нерівною.

— По плаю, по плаю, а я спала з музикантом, бигме си ни таю...

Страх

Бо є страх, страх за давнений. Не знайти більше стежку із лісу додому. Хоч давно вже з очима заплющеними ходиш цими лісами. Але тее дівча, що пополудню жене, завертає маржинку (нащо гнати так рано сьогодні корови ид'хаті!), сміло йде, хоч боїться найбільше не впізнати знайому галявину, що виходить із лісу.

І щоразу, коли йдеш-не-йдеш незнайомими вулицями, потрапляєш у ліс той, коли збилась худібка зі стежки втрамбованої і пішла манівцями незаними, повертаєшся знову до того дівчати, що так міцно в руці стискає підбрану палицю і розгублено йде за маржиною, що пішла навпростець, від сонця жаркого ховаючись. І нікого довкола, тільки ліс, бездоріжний, густий, страх і трем у колінах безмірні. Скільки років тій дівчині. Йй пече біля серця, у горлі. Прорізаються промені сонця, з-за дерев видно світлу полянку: генде далі Кечірка вже й хата. Страх

втікає, як лис, підібгавши налякано хвіст свій. Подивись тепер в очі мені ти: ти казав, бійсь і втікай. Всю любов виривай із серця з корінням. Стоймо на галявині: я, і тее дівча, і корови, дзвінками дзеленькаючи. Ми вже вдома, прийшли, най маржинка тепер у травах ситних досхочу напасеться, бідашка.

Вигода

Ця музика, дивись, вона черкає об твоє обличчя. Смутне. І переминює його. Вкриває усміхом. І згадкою про афинник на Скуповій. Лягаєш горілиць. І небо над тобою. Вершки смерік погойдують по колу, їх вітер крутить у данци за сонцем. І в другу сторону. Іще. Щоб світ не закрутився — не дивись під ноги. А рівно. В очі. Не хилися д'споду.

— Вигода!

Погоді. Перепочинь в данци. Дай парі іншій закрутитися. Одній лиш. Аби не штурхали у плечі зусібч. На місці стій. Тримайсь за руки в колі. І трьопоти, ногами дрібно вибивай у такт, вгинаючи поміст в данцівни, і гайдуків рубай навприсядки.

— А тепер кожен з свойов! За сонцем!

— Та, ой, брате, товаришу, зроби 'ми вигоду. Озми мою любку в данец, а я озму твою.

Чічка-бідашина

Постій так. Я сфотографую усю твою ніжність. Очі у сяйві сонця призахідного. Лагідність, якої світ не знав ще. Дай, я торкнуся любові твоєї незмінної, яка завжди є.

— Баба Параска була собі така людина — зи всіма добра. Колис', їк ишли мисливці на полювані, то просили, аби баба Параска перейшла їм дорогу, щоби вни добре гостили, 'би шош уполовали. Шо мала удачу таку.

Жінки не верталися з весілля ид'хаті, поки не заданцуют' з ним. Хоч раз не закрутяться в вальсі. Хотіли з ним ймитися